

POSTANOWIENIE

Dnia 12 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Księżak

Arkadiusz Janusz Sopata (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z wniosku G. K.

z udziałem K. J., A. B., Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa Leśnego
Lasy Państwowe Nadleśnictwo A.

o zniesienie współwłasności

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych 12 czerwca 2024 r.

skargi nadzwyczajnej Prokuratora Generalnego od postanowień Sądu Rejonowego
w Augustowie z 31 marca 2021 r. i z 16 sierpnia 2021 r., sygn. I Ns 382/16,

**uchyła w całości postanowienia Sądu Rejonowego w
Augustowie z 31 marca 2021 r. i z 16 sierpnia 2021 r., sygn. I Ns
382/16, o sprostowaniu postanowienia Sądu Rejonowego w
Augustowie z 18 marca 2020 r., sygn. I Ns 382/16, oraz umarza
postępowanie w tym zakresie.**

Paweł Księżak

Oktawian Nawrot

Arkadiusz Janusz Sopata

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 18 marca 2020 r., I Ns 382/16, Sąd Rejonowy
w Augustowie, po rozpoznaniu sprawy z wniosku G. K. z udziałem K. J., Skarbu

Państwa-Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo A., A. B. o zniesienie współwłasności:

I. dokonał zniesienia współwłasności nieruchomości położonej w miejscowości B., gmina S., województwo [...], powiat A., o nr. działki [...], o pow. 0,2656 ha, dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Augustowie prowadzi księgę wieczystą nr [...], w ten sposób, że nowo utworzoną działkę o nr. [...]/E o pow. 0,1187 ha przyznał na wyłączną własność uczestnika postępowania G. K., nowo utworzoną działkę o nr. [...]/C o pow. 0,0622 ha przyznał na wyłączną własność uczestniczki postępowania A. B., nowo utworzoną działkę o nr. [...]/D o pow. 0,0437 ha przyznał na wyłączną własność uczestnika postępowania K. J., zgodnie z opinią biegłej z zakresu geodezji M. C. w wariancie I, która to opinia znajduje się na k. 386-390 akt sprawy i stanowi integralną część wskazanego postanowienia;

II. ustanowił służebność przechodu i przejazdu na rzecz każdorazowego właściciela nowo utworzonej działki nr [...]/E o szerokości 4 metrów od pkt. A do pkt. 42, na nowo utworzonej nieruchomości oznaczonej nr. geodezyjnym [...]/D, zgodnie z opinią biegłej z zakresu geodezji M. C. w wariancie I, która to opinia znajduje się na k. 386-390 akt sprawy i stanowi integralną wskazanego postanowienia;

III. tytułem wyrównania udziałów zasądził od uczestniczki postępowania A. B. na rzecz uczestnika postępowania K. J. kwotę 1419 zł płatną w terminie 2 miesięcy od daty uprawomocnienia się wskazanego postanowienia;

IV. tytułem wyrównania udziałów zasądził od uczestniczki postępowania A. B. na rzecz wnioskodawcy G. K. kwotę 34 zł płatną w terminie 2 miesięcy od daty uprawomocnienia się wskazanego postanowienia;

V. zasądził od wnioskodawcy G. K. na rzecz uczestnika postępowania K. J. kwotę 560 zł tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności gruntowej na nieruchomości tego uczestnika postępowania, płatną w terminie 1 miesiąca od daty uprawomocnienia się wskazanego postanowienia.

Powyższe postanowienie K. J. zaskarżył apelacją, która została oddalona postanowieniem Sądu Okręgowego w Suwałkach z 8 września 2020 r., I Ca 192/20.

Pismem z 24 marca 2021 r. Naczelnik Wydziału Geodezji i Kartografii Starostwa Powiatowego w A., działając z upoważnienia Starosty, poinformował Sąd

Rejonowy w Augustowie, że numeracja nowo utworzonych działek, użyta w postanowieniu z 18 marca 2020 r., jest niezgodna z mapą projektu podziału nieruchomości działki nr [...], sporządzoną przez biegłą z zakresu geodezji M. C., przyjętą do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego. W związku z tym powołane postanowienie nie odnosi się do dokumentacji geodezyjnej, która mogłaby łącznie z postanowieniem stanowić podstawę zmianę w ewidencji gruntów i budynków.

Postanowieniem z 31 marca 2021 r., I Ns 382/16, Sąd Rejonowy w Augustowie, na podstawie art. 350 § 1 w zw. z art. 361 k.p.c., sprostował postanowienie tego Sądu z 18 marca 2020 r., I Ns 382/16, w ten sposób, że w punkcie I orzeczenia w miejsce numerów geodezyjnych nowo utworzonych działek: „[...] /E”, „[...] /C”, „[...] /D” wpisał odpowiednio: „[...] 2”, „[...] 3”, „[...] 0”, w miejsca powierzchni działek: „0,1187 ha”, „0,0622 ha”, „0,0437 ha” wpisał odpowiednio: „0,1172 ha”, „0,0483 ha”, „0,0591 ha”, w miejsce numerów kart akt „386-390” wpisał „518-521”, w punkcie II orzeczenia w miejsce numeru geodezyjnego „[...] /E” wpisał „[...] 2”, w miejsce punktu „42” wpisał „R2”, zaś w miejsce numerów kart akt „386-390” wpisał „518-521”.

Uzasadniając postanowienie o sprostowaniu Sąd Rejonowy wskazał w szczególności, że ponownie przeanalizował wydane przez biegłą opinie oraz pismo Starosty A. i stwierdził, iż w postanowieniu z 18 marca 2020 r. omyłkowo błędnie podał numery działek podlegających podziałowi oraz karty opinii wraz z mapą. Wydając postanowienie z 18 marca 2020 r. Sąd oparł się na opinii biegłej z kart 386-390, będącej wstępnym projektem biegłej, zaś końcowa opinia znajdująca się na kartach 518-521 jest opinią przyjętą do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego i to ona stanowi podstawę rozstrzygnięcia w sprawie. Sąd stwierdził, że przedmiotowe sprostowanie nie zmienia sytuacji osób zainteresowanych w sprawie, gdyż podział nieruchomości jest jednakowy.

Zażalenie uczestnika postępowania K. J. na powyższe postanowienie zostało odrzucone postanowieniem Sądu Rejonowego w Augustowie z 14 czerwca 2021 r., I Ns 382/16. Zażalenie na postanowienie z 14 czerwca 2021 r. zostało oddalone postanowieniem Sądu Rejonowego w Augustowie z 24 września 2021 r., I Cz 25/21.

Postanowieniem z 16 sierpnia 2021 r., I Ns 382/16, Sąd Rejonowy w Augustowie, na podstawie art. 350 § 1 w zw. z art. 361 k.p.c., sprostował punkt II postanowienia tego Sądu z 18 marca 2020 r. w ten sposób, że w miejsce numeru geodezyjnego nowo utworzonej działki „[...]D” wpisał „[...]0”. W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd stwierdził, że dokonał sprostowania w zakresie pominiętym we wcześniejszym postanowieniu o sprostowaniu z 31 marca 2021 r. Sąd powtórzył ponadto argumentację zawartą w uzasadnieniu wskazanego postanowienia.

Prokurator Generalny (dalej również: „skarżący”) na podstawie art. 89 § 1, 2 i 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1093 ze zm., dalej: „u.SN”) wniósł skargę nadzwyczajną od powołanych wyżej postanowień Sądu Rejonowego w Augustowie z 31 marca i 16 sierpnia 2021 r., I Ns 382/16, zaskarżając je w całości. Skarżący powołał się na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej podnosząc, że w wyniku wydania zaskarżonych postanowień doszło do naruszenia zasad legalizmu, praworządności i sprawiedliwości proceduralnej, prawa do własności i praw majątkowych oraz równej dla wszystkich ochrony tych praw, wynikających z art. 2, 7, 21, 32, 45 ust. 1 i art. 64 Konstytucji oraz odmiennego, nie znajdującego oparcia w prawie, rozstrzygnięcia sprawy pod względem przedmiotowym i zmiany wielkości udziałów we współwłasności współwłaścicieli, którzy byli uprawnieni do ochrony swych praw, ustanowionej przez ustawodawcę.

Zaskarżonym postanowieniom Prokurator Generalny zarzucił:

1. naruszenie zasad ochrony zaufania obywateli do państwa, pewności prawa oraz prawa do rzetelnej procedury sądowej, zawartych w art. 2 Konstytucji, a także naruszenie prawa do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, zgodnie z wymaganiami sprawiedliwości i jawności, wyrażonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji, jako prawa do sądu, polegające na niewłaściwym zastosowaniu norm prawa procesowego, ujętych w art. 350 § 1, art. 316 § 1, art. 13 § 2, art. 514 § 1 i art. 608 k.p.c., skutkującym merytorycznym rozpoznaniem prawomocnie zakończonej sprawy, co spowodowało nieważność postępowania

z powodu pozbawienia uczestników postępowania możliwości obrony swoich praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.);

2. rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 350 § 1 w zw. z art. 332 § 1, art. 361, art. 365 § 1 i art. 13 § 2 oraz art. 523 zd. 1 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie w sprawie, polegające na sprostowaniu sentencji prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Augustowie z 18 marca 2020 r. w zakresie powierzchni nowo utworzonych nieruchomości, ich numeracji oraz numerów kart z akt sprawy, odsyłających do opinii będącej integralną częścią tego postanowienia, pomimo że nie stanowiło to błędu rachunkowego lub innej oczywistej omyłki w rozumieniu art. 350 § 1 k.p.c., a skutkowało merytoryczną zmianą prawomocnego orzeczenia co do istoty sprawy.

Na podstawie art. 91 § 1 u.SN skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonych postanowień i umorzenie postępowania w tym zakresie.

W uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej Prokurator Generalny podniósł w szczególności, że wydanie w przedmiotowej sprawie postanowień o sprostowaniu, powodujących istotną, merytoryczną zmianę prawomocnego postanowienia znoszącego współwłasność niewątpliwie naruszyło zasadę pochodną zaufania obywatela do państwa, z którą wiąże się bezpośrednio zasada bezpieczeństwa prawnego.

Według skarżącego arbitralna zmiana przez Sąd orzekający przyznanych uprzednio uczestnikom postępowania części nieruchomości wspólnej niewątpliwie godzi w ich – chronione przez Konstytucję – prawo własności. Poszczególni uczestnicy potraktowani przy tym zostali przez Sąd na różnych zasadach, bowiem sprostowaniem zmieniono powierzchnię przyznanych nieruchomości bez jednoczesnej zmiany kwot zasądzonych dopłat, wskutek czego część z nich uzyskała bezpodstawne wzbogacenie, a inni uszczerbek w majątku, przez co nie zapewniono im równej ochrony prawnej.

Prokurator Generalny podniósł również, że w przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy w Augustowie procedował w sposób niewłaściwy, co przejawia się w tym, że sprostował własne postanowienie na podstawie art. 350 § 1 k.p.c., w sytuacji, gdy ten tryb postępowania był niedopuszczalny. Tym samym doszło do naruszenia prawa wszystkich uczestników postępowania do właściwej procedury przed sądem.

Zdaniem skarżącego sąd dopuścił się również obrazy zasady pewności co do prawa poprzez zmianę merytoryczną prawomocnego orzeczenia, które kształtowało prawa i obowiązki stron postępowania. Uczestnicy postępowania nie mogli przypuszczać, że ich sytuacja prawna ukształtowana w sposób wiążący przez Sąd zostanie nagle zmieniona.

Prokurator Generalny wskazał, że dokonana sprostowaniami zmiana jest tak istotna, że *de facto* formułuje nowe rozstrzygnięcie w sprawie. Z prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Augustowie z 18 marca 2020 r. wynikało, że integralną częścią tego orzeczenia była opinia znajdująca się na k. 386-390 akt sprawy. W wyniku sprostowania integralną częścią tego orzeczenia stała się natomiast opinia znajdująca się na k. 518-521 akt sprawy. Wyznaczone granice działek w obu tych projektach różnią się istotnie od siebie. Ponadto, na mocy postanowienia o sprostowaniu z 31 marca 2021 r., zmieniła się powierzchnia działek poszczególnych uczestników postępowania – dwie uległy zmniejszeniu, a jedna zwiększeniu. Pomimo tej zmiany, niezmienione pozostały pkt III, IV i V postanowienia z 18 marca 2020 r., dotyczące zasądzonych dopłat z tytułu wyrównania udziałów oraz wynagrodzenia za ustanowienie służebności gruntowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nadzwyczajna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia służącym eliminowaniu z obrotu wadliwych, naruszających zasadę demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości, orzeczeń sądowych dotyczących konkretnych, zindywidualizowanych podmiotów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2019 r., I NSNk 2/19). Konsekwentnie rolą przeprowadzanej przez Sąd Najwyższy kontroli nadzwyczajnej nie jest eliminowanie z obrotu wszelkich wadliwych orzeczeń, a jedynie tych, które godzą w podstawy umowy społecznej będącej fundamentem demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, a zatem dotyczą określonego kształtu relacji pomiędzy jednostką a władzą publiczną (przedmiotowa strona zasady demokratycznego państwa prawnego)

lub godności upodmiotowionej jednostki (podmiotowa strona zasady demokratycznego państwa prawnego).

Zważyć ponadto należy, że cel skargi nadzwyczajnej, jakim jest wyeliminowanie z obrotu wadliwego orzeczenia może zostać zrealizowany wyłącznie w przypadku zaistnienia jednej z trzech przesłanek szczegółowych wskazanych w art. 89 § 1 u.SN. Podmiot wnoszący skargę musi więc wykazać zaistnienie przynajmniej jednego z uchybień wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. Zaistnienie tego rodzaju uchybienia potwierdza wadliwość zaskarżonego wyroku, a jednocześnie otwiera drogę do badania czy wadliwość ta powinna być usunięta z uwagi na naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Samo zatem zaistnienie przesłanki szczegółowej wskazanej w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN nie przesądza o konieczności wyeliminowania z obrotu wadliwego orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2020 r., I NSNc 48/19). Wskazać w tym miejscu bowiem należy, że stabilność oraz prawomocność orzeczeń sądowych, a także kształtowanych przez nie stosunków prawnych również jest zasadą konstytucyjną, wywodzoną z prawa do sądu (art. 45 § 1 w zw. z art. 2 Konstytucji RP), zaś odstępianie od niej powinno być podyktowane wyjątkowymi względami. Konsekwentnie stwierdzone uchybienia muszą być na tyle poważne, by względ na całokształt zasady wynikającej z art. 2 Konstytucji RP nakazywał ingerencję w powagę rzeczy osądzonej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2020 r., I NSNu 2/20). Ten punkt widzenia potwierdzał wielokrotnie Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślając, że prawo do rzetelnego procesu musi być interpretowane w świetle zasady rządów prawa, będącej wspólnym dziedzictwem państw – stron Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. 1993, Nr 61, poz. 284 ze zm.). Jednym z fundamentalnych aspektów rządów prawa pozostaje zaś zasada pewności prawnej, która przewiduje wymóg, by tam, gdzie sądy ostatecznie rozstrzygnęły jakąś kwestię, ich orzeczenie – co do zasady – nie było kwestionowane (zob. np. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z 28 października 1999 r. w sprawie *Brumărescu przeciwko Rumunii*, skarga nr 28342/95, par. 61; z 24 lipca 2003 r. w sprawie *Ryabykh przeciwko Rosji*, skarga nr 52854/99, par. 52; z 6 października 2011 r. w sprawie

Agrokompleks przeciwko Ukrainie, skarga nr 23465/03, par. 148).

Rozpoznawana skarga nadzwyczajna Prokuratora Generalnego okazała się zasadna.

Według art. 350 § 1 k.p.c. sąd może z urzędu sprostować w wyroku niedokładności, błędy pisarskie albo rachunkowe lub inne oczywiste omyłki. W doktrynie wskazuje się, że pojęcie oczywistej omyłki w wyroku obejmuje cztery rodzaje omyłek sądu: „oczywiste niedokładności”, „oczywiste błędy pisarskie”, „oczywiste błędy rachunkowe” oraz „inne oczywiste omyłki” (K. Lubiński, w: *System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom II. Część II. Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji*, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2016, s. 816).

Ustawodawca nie wprowadził katalogu wad orzeczeń, które mogą podlegać sprostowaniu. W orzecznictwie konsekwentnie przyjmuje się jednak, że sprostowanie nie może prowadzić do merytorycznej zmiany treści orzeczenia. Wskazuje się, że sprostowanie jest niedopuszczalne, jeżeli prowadziłoby w istocie do ponownego rozstrzygnięcia sprawy (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 marca 1966 r., II CZ 19/66; z 25 listopada 1976 r., II CZ 97/76; z 20 sierpnia 1998 r., III CKU 35/98; 21 sierpnia 2017 r., II PK 285/16; z 14 kwietnia 2022 r., I CSK 166/22). Spośród powoływanych w orzecznictwie przykładów wadliwego zastosowania instytucji sprostowania odnotować należy wypowiedź przeciwko dopuszczalności sprostowania polegającego na zastąpieniu w treści orzeczenia oznaczenia działki gruntu oznaczeniem innej działki, mającej inny numer i powierzchnię (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2018 r., I CSK 176/17).

W związku z powyższym nie ulega wątpliwości, że zmiana treści postanowienia Sądu Rejonowego w Augustowie z 18 marca 2020 r., I Ns 382/16, dokonana w postanowieniach zaskarżonych rozpoznawaną skargą nadzwyczajną, zdecydowanie wykracza poza wyznaczone ustawowo przesłanki sprostowania. W zaskarżonych postanowieniach Sąd Rejonowy zmienił nie tylko oznaczenie poszczególnych działek gruntu, ale również oznaczenie ich powierzchni, zmieniając tym samym treść rozstrzygnięcia w przedmiocie zniesienia współwłasności. Co więcej, z uzasadnień zaskarżonych postanowień wynika, że przyczynę dokonanych modyfikacji treści postanowienia z 18 marca 2020 r. stanowiło

dostrzeżenie błędu dotyczącego jednego z dowodów przyjętych uprzednio za podstawę orzeczenia, tj. oparcia rozstrzygnięcia na wstępnej opinii biegłego zamiast na opinii końcowej, złożonej do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego. Dokonanie zmiany orzeczenia tak, aby jego treść odpowiadała drugiej ze sporządzonych opinii, a także treści pisma Starosty A., wniesionego już po zakończeniu postępowania, stanowi w istocie przeprowadzenie postępowania dowodowego już po wydaniu prawomocnego orzeczenia, na posiedzeniu niejawnym, bez udziału uczestników postępowania.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ukształtowało się stanowisko dopuszczające zaskarżenie skargą kasacyjną postanowienia o sprostowaniu, stanowiącego w istocie merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy (wyroki Sądu Najwyższego z: 4 listopada 2010 r., IV CSK 188/10; 17 czerwca 2014 r., I CSK 422/13; 10 maja 2018 r., I UK 110/17). Konsekwentnie dopuszczono również wniesienie skargi nadzwyczajnej od orzeczenia tego rodzaju (wyrok Sądu Najwyższego z 8 czerwca 2021 r., I NSNc 25/19; postanowienie Sądu Najwyższego z 24 marca 2021 r., I NSNc 40/21).

Wydanie postanowień zaskarżonych rozpoznawaną skargą nadzwyczajną nastąpiło z naruszeniem przesłanek określonych w art. 350 § 1 k.p.c. Jednocześnie Sąd Rejonowy w Augustowie dopuścił się naruszenia innych przepisów prawa procesowego, wymienionych przez skarżącego, tj. wyrokowania na podstawie stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 k.p.c.) i rozpoznawania spraw z zakresu prawa rzeczowego na rozprawie (art. 608 § 1 k.p.c.). Należy stwierdzić, że doszło tym samym do pozbawienia uczestników postępowania możliwości obrony swoich praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

Według art. 89 § 1 pkt 2 u.SN aby naruszenie prawa materialnego mogło stanowić skuteczną podstawę skargi nadzwyczajnej, musi mieć ono charakter „rażący”. W orzecznictwie przyjmuje się, że na tle skargi nadzwyczajnej ocena tego, czy doszło do „rażącego” naruszenia prawa jest uzależniona od: wagi naruszonej normy, tj. jej pozycji w hierarchii norm prawnych, stopnia (istotności) jej naruszenia, skutków naruszenia dla stron postępowania (m.in. wyroki Sądu Najwyższego z: 3 czerwca 2020 r., I NSNc 46/19; 17 czerwca 2020 r.,

I NSNc 44/19 I NSNc 47/19; postanowienie Sądu Najwyższego z 18 czerwca 2020 r., I NSNc 45/19; 7 lutego 2023 r., II NSNc 34/23).

W ocenie Sądu Najwyższego w rozpoznawanej sprawie naruszenie przepisów prawa procesowego poprzez dokonanie merytorycznej zmiany prawomocnego orzeczenia bez udziału uczestników postępowania oraz na podstawie pisma wniesionego już po jego wydaniu, jest naruszeniem nie tylko wyraźnym, ale również dotyczącym podstawowych zasad prawa procesowego, w szczególności prawomocności orzeczeń sądowych oraz prawa do sądu rozumianego jako możliwość uczestnictwa w postępowaniu sądowym. Natomiast ocena znaczenia dokonanego naruszenia dla uczestników postępowania, wyrażająca się w różnicy skutków orzeczenia przed i po wydaniu zaskarżonych postanowień o sprostowaniu, odnosi się do zagadnień rozstrzygniętych opinią biegłego, a zatem trudnych do oceny bez wiadomości specjalnych. Należy jednak przyjąć, że o znaczeniu uchybień Sądu dla uczestników postępowania przesądza już samo wyłączenie możliwości wzięcia przez nich udziału w postępowaniu, mającym za przedmiot rozstrzygnięcie o przysługujących im prawie własności.

Na uwzględnienie zasługuje również zarzut naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji. Wynika to zarówno z naruszenia art. 350 § 1 k.p.c., prowadzącego do merytorycznej zmiany prawomocnego orzeczenia, ale także z samoistnego naruszenia autonomicznego konstytucyjnego prawa strony do rzetelnego procesu sądowego. Jego elementem jest prawo do prawomocnego rozstrzygnięcia. W niniejszej sprawie prawo to zostało naruszone, a sprawa została rozpoznana ponownie w trybie sprostowania. Sąd Rejonowy formalnie wydając postanowienia w przedmiocie sprostowania ogłoszonego wcześniej prawomocnego postanowienia, w istocie wydał orzeczenie merytoryczne z urzędu bez udziału stron, pozbawiając je możliwości obrony ich praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c.

Na uwzględnienie zasługuje również zarzut naruszenia zasady zaufania do państwa leżącej u podstaw zasady demokratycznego państwa prawnego. Jednym z najistotniejszych komponentów tej zasady jest konieczność zapewnienia obywatelowi możliwości decydowania o swoim postępowaniu w oparciu o pełną znajomość przesłanek działania organów władzy publicznej

(wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 14 czerwca 2000 r., P 3/00; 13 grudnia 2011 r., K 33/08; 8 stycznia 2013 r., K 18/10, 4 czerwca 2013 r., P 43/11). Obowiązek ten obciąża nie tylko ustawodawcę, ale również sądy, które powinny działać na podstawie i w granicach przepisów prawa, interpretując je w sposób przewidywalny dla adresatów. W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy daleko wykroczył poza granice art. 350 § 1 k.p.c., interpretując pojęcie oczywistej omyłki pisarskiej *contra legem*, nie tylko wbrew literze tego przepisu, ale również wbrew jego rozumieniu ugruntowanemu w doktrynie i orzecznictwie. W istocie rzeczy sąd dokonał więc ingerencji w prawomocne orzeczenie w oparciu o pozaustawowe, nieznane prawu, a tym bardziej stronom postępowania, przesłanki (tak m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 24 marca 2021 r., I NSNc 40/20).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 91 § 1 u.SN uchylił zaskarżone postanowienia Sądu Rejonowego w Augustowie w przedmiocie sprostowania i umorzył postępowanie w tym zakresie.

[SOP]

[ms]